Tapio Nikkari
Elisenvaara ennen sotia

Vietin elämäni ensimmäisen vuosikymmenen Elisenvaaran asemanseudulla. Kerron seuraavassa Elisenvaaran kylästä ja lapsuuteni maisemista.

Toisessa osassa – Elisenvaara sodan jaloissa – näytän kuvia tämän ympäristön tuhoutumisesta ensin talvisodassa, sitten jatkosodan etenemisvaiheessa ja lopuksi kesän 1944 ilmapommituksissa.

Kolmas osa – Elisenvaara nykyisin - sisältää kotiseutumatkoilla ottamiani kuvia nyky-Elisenvaarasta.

Tärkeimmät kirjalliset lähteeni ovat olleet Rainar Hakulisen kirjoittamat ja Kurki-Säätiön julkaisema kirjat Kurkijoki kylästä kylään ja Kurkijoki sodasta evakkoon, Kurkijokelainen-lehti sekä myös isäni muistiinpanot.

Kuvat ovat pääosin Kurkijoki-Säätiön kokoelmista, Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskuksen kuva-arkistosta ja omista kokoelmistani, joita olen täydentänyt yksityshenkilöiltä saamillani kuvilla (mm. Marjatta Auvisen, Ilmari Laukkasen, Arvo Suurosen, Antero Komosen kokoelmat)

Suuremmalla resoluutiolla tehty versio tästä pdf-tiedostosta vie 23,2 Mt.

Elisenvaara oli yksi Laatokan luoteis-rannikolla sijainneen Kurkijoen pitäjän 37:stä kylästä. Kun Karjalan rata valmistui vuonna 1893, Elisenvaaraan tehtiin rauta-tieasema. Se oli 15 km:n päässä kirkon-kylästä. Rata Savonlinnaan avautui vuonna 1908 ja Lappeenrantaan 1937. Näin Elisenvaarasta tuli tärkeä neljän radan risteysasema.

Kevään 1944 rautatiekartta.

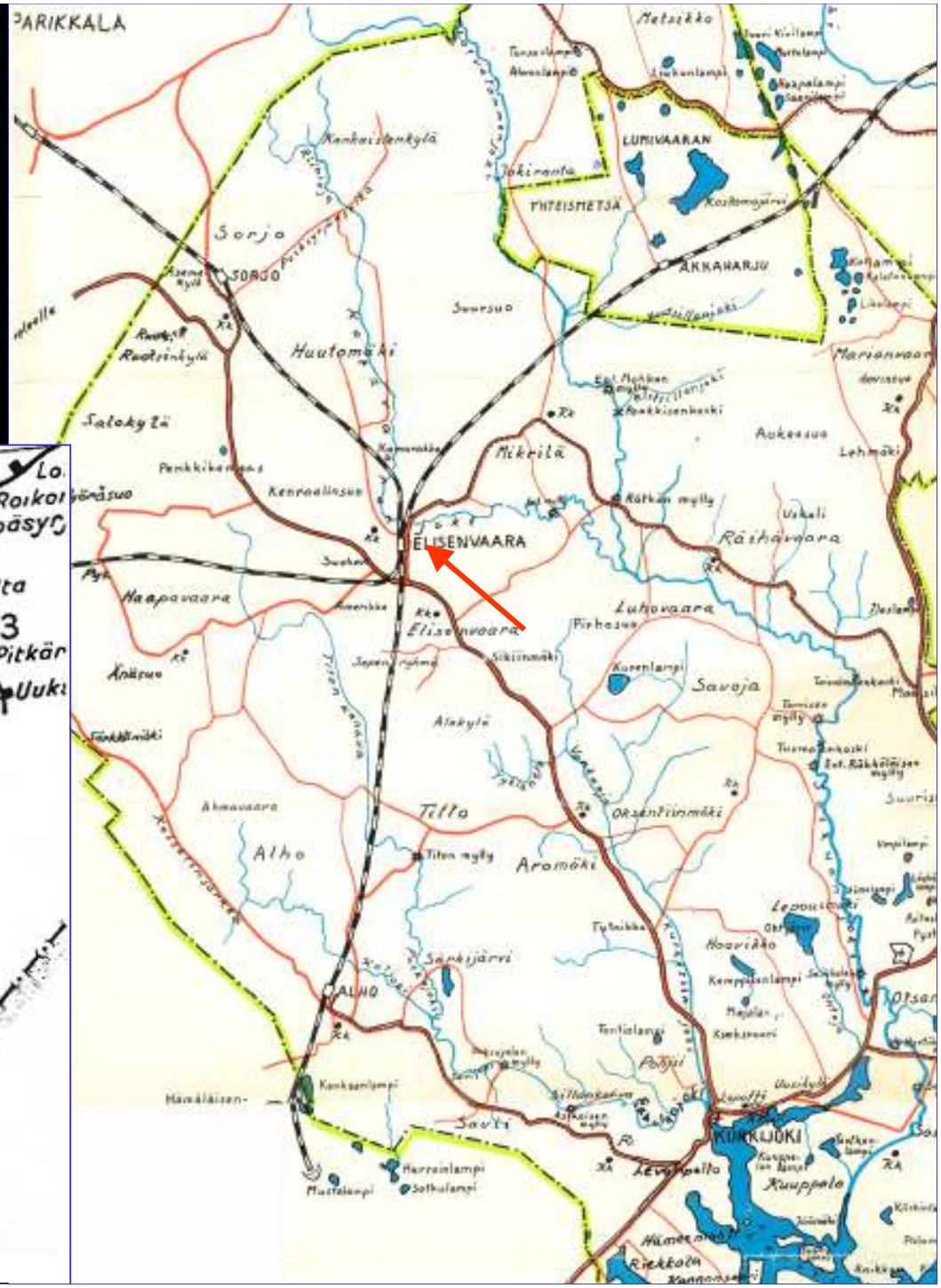

Elisenvaaran ensimmäinen asemarakennus.

Kuvassa
asemapäällikkö
Karl K. Kirjokallio
(Öhman)

Vuonna 1906 valmistunut asemarakennus 1930-luvulla.

Arkkitehti Bruno Granholm

Asemapäälliköt:
1894–1916 Karl Kirjokallio
1916–1918 J.H. Turppa
1918-1933 Karl E.A. Bergman
1934–1944 Paul Valde Räihä

EVRn ratapihalla oli 16 läpiajettavaa raideparia

Kuva aseman valonheitin-tornista itään.
Kuva A. Suuronen

Elisenvaarassa asui parisen tuhatta Kurkijoen pitäjän noin 10 000 asukkaasta. Heistä puolet oli rautatieläisiä ja heidän perheenjäseniään. Osalla oli asemaseudulla omat talot, osa asui valtion rivitaloissa, ns. kasarmeissa.

Nuolen kohdalta lähtee tie oikealle alikäytävän kautta Suohoville ja Parikkalaan sekä vasemmalle kirkonkylään kulkien mm. nuorisoseuran ja suojeluskunnan talojen ohi.

"Kasarmeja"

Rata Hiitolaan

Rata Lappeenrantaan

Eteläinen valonheitintorni

Tervaportintie

Vihreän ympyrän kohdalla olivat KOP:n talo, Lakkosen liiketalo, Työväentalo ja Keski-Karjalan Osuusliike.

Kuva valonheitintornista etelään. Kuva A. Suuronen

Ratapiha valonheitintornista pohjoiseen.

Kuva U. Nikkari

Alfred Ukkolan kokoelmat.

Kuvassa Elisenvaaran rautatieaseman edusta aseman itäpuolella 1930-luvulla edellisen kuvan punaisen nuolen suuntaan kuvattuna. Hevosriu'un takana vasemmalta lukien on Ukkolan majatalo, Seurahuone, Taitosen peltoja ja Matti Kylliäisen kaksikerroksinen talo, jonka takana oikealla näkyy Taitosen rakennuksia. Kotini – poliisivartiokonttori – oli hevosriun takana vasemmalla kuvan ulkopuolella (pieni kuva vasemmalla). Kuvan ulkopuolella oikeallle jäi mm. asemapäällikön talo (pieni kuva oikealla, Ida Hämäläinen pyörineen)

Ratapihan alitse kulki "Pusutunneli", jonka suuaukko näkyy tässä Nikkarin hernemaalta Vartiokonttorilta.

Kuva U. Nikkari

Tunnelin alla virtasi Kotavaaranjoki

Tunnelin toisella = länsipuolella Huutomäen tien varressa oli mm. Paldánin paperikauppa, asutusta sekä Suohovin kansakoulu (kuvan ulkopuolella oikealla).

Ilmari Laukkasen kok.

Elisenvaarassa toimi

karjanhoitokoulu,

maanviljelyskoulu,

kaksi kansakoulua,

ja yhteiskoulu.

Suohovin kansakoulu 1934–

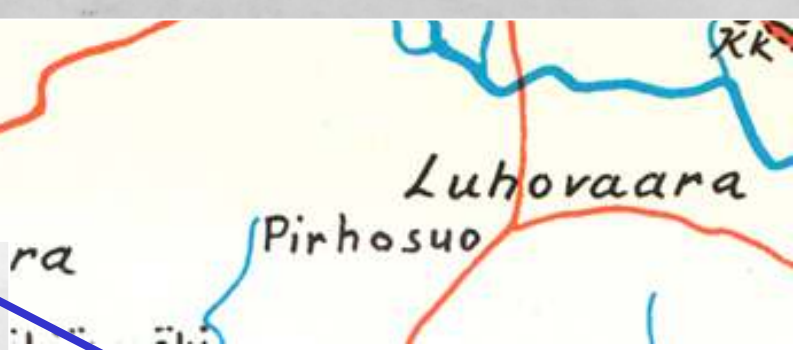

EVRn yhteiskoulun (1927–) rakennus (1932–41) Saavanmäellä Simolanmäeltä kuvattuna..

EVRn kansakoulu.

Mäellä koulurakennus ja opettajien asuntoja

Navetta

Tie Parikkalaan.
Sen varrella oli
Karjanhoitokoulu.

Oppilas-
asuntolat

Johtajan asunto

ELISENVAARA

Ilmari Laukkasen kok.

Elisenvaaran maanviljelyskoulu 1895–1940.

- Kaksivuotinen.
- Johtajana 1896–1921 agronomi Evald Relander, talvisotaan asti agronomi Eino Airaksinen.
- Seppänä Antti Koho 1931–, kenraali Laurin Kohon isä.

Itä-Karjalan tietopuolinen karjanhoitokoulu 1904-1940. Yksivuotinen. Kuva Rauni Hokkanen 1929

EVRssa oli lisäksi mm. seurakuntatalo, työväentalo, nuorisoseurantalo, suojeluskunnantalo, kolme majataloa sekä useita kahviloita ja kauppaliikkeitä.

Suojeluskunnan talo Suojalinna (1929-1940)

Kirkonkylään vievän tien varrella oikealla kaksi osuuskaupan vaaleata rakennusta, vasemmalla vaalea apteekki ja suojeluskunnan talon katto, sen takana nuorisoseurantalo. Kuva J. Rapo

Työväentalo (1906-1940)

Kuva Toimi Suuronen

Nuorisoseurantalo (1912–26.2.1940)

Mäkitalon uusi liiketalo Mikrilään vievän tien varressa.

Kuva Heimo Mäkitalo

Lakkosen liiketalo, jossa toimivat Mälkiän ja Mikkosen kaupat.

EVRssa toimi aktiivisesti mm. työväenyhdistys (1905-), nuorisoseura (1902-), martat, suojeluskunta, Lotta Svärd -alaosasto, kaksi urheiluseuraa sekä soitannollisia yhteisöjä. Maatalouden lisäksi Elisenvaarassa oli pienteollisuutta.

Lotta Svärd -yhdistyksen paikallisosaston johtokunta. Edessä vas. Mirjam Hirvonen, Laina Näykki, Siiri Kaipainen. Takana vas. Elsa Toiviainen, Salli Ijäs, Meri Peltonen, Brita Arppe, Käthe Brotherus.

Johtaja Osmo Suvanto.

EVR:n Soitannollisen Seuran orkesteri.

Eino Reposen kok.

Yrityksen urheilukenttä ja lava. Toimi myös tanssilavana.

Marjatta Auvisen kok.

Eino Repo, Aatos Kiiski, Pekka Lehtonen ja Paavo Juutilainen.

Kurkijokelaisen Lauri Relanderin ollessa presidenttinä EVRssa vieraili mm. Ruotsin kuningas Kustaa V ja prinssi Wilhelm vuonna 1925.

Pres. K.J. Ståhlberg vierailee. Elma Mylenin kok.

Pres. K.J. Ståhlberg keskustelee piirilääkäri Arppen kanssa, hänen takanaan Viipurin läänin maaherra Lauri Relander. Inga Weikkolaisen kok.